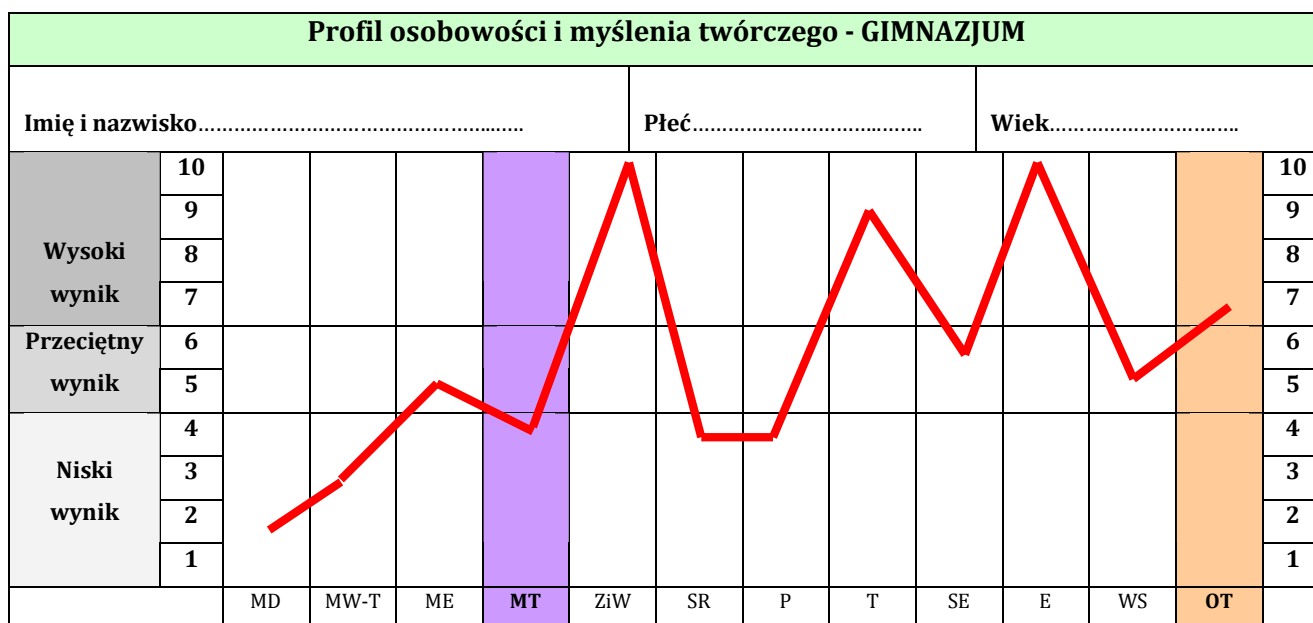

Przykładowe profile – analiza i interpretacja

LEGENDA:

MD - myślenie dywergencyjne (2)

MW-T - myślenie wizualno-transformacyjne (3)

ME - myślenie eksploracyjne (5)

MT - **MYŚLENIE TWÓRCZE (4)**

ZiW - zaangażowanie i wytrwałość (10)

SR - skłonność do ryzyka (4)

P - przedsiębiorczość (4)

T - transgresja (9)

SE - silne ego (6)

E - empatia (10)

WS - wysoka samoocena (5)

OT - **OSOBOWOŚĆ TWÓRCZA (7)**

WSKAZÓWKI DO ANALIZY I INTERPRETACJI:

1. OPIS DIAGNOSTYCZNY – diagnoza pozytywna i negatywna – hipoteza diagnostyczna

- a) OGÓŁ – CZYNNIKI (zasoby – myślenie twórcze/realizacja – osobowość twórcza)
- b) SYNDROMY (podskale i ich powiązania) – KONFIGURACJA SŁABYCH I MOCNYCH STRON
- c) SYMPTOMY (pozycje/pytania) – szczególnie ważna jest ich analiza w przypadku wyników przeciętnych, świadczących o ambiwalencji dokonywanej samooceny w danym zakresie (podskali).

DIAGNOZA POZYTYWNA – potencjały

U osoby badanej na wysokim poziomie rozwinięte są **cechy osobowości twórczej** (7 sten). W osobowości twórczej dominują następujące cechy (stymulatory twórczości), wyznaczające podejście do problemów: zaangażowanie i wytrwałość (10 sten) oraz zdolności empatyczne (10 sten), a także niemal w równie wysokim stopniu dążenie do transgresji (9 sten).

DIAGNOZA POZYTYWNA – OPIS DIAGNOSTYCZNY: należy zwrócić uwagę na poszczególne symptomy, szczególnie wówczas, gdy wyniki są przeciętne, lub nie są skrajnie wysokie/niskie (7 i 4 sten) (pytania – wg klucza)

Zaangażowanie i wytrwałość: osoba badana potrafi skoncentrować się na zadaniach, których wykonania się podejmuje. Silnie angażuje się w rozwiązywanie interesujących ją problemów, wytrwale i w sposób uporczywy dąży do wyznaczonych celów. Potrafi poświęcić wiele przyjemności, by zrealizować zadanie, którego się podjęła (wysoka motywacja „niedokończonych zadań”). Realizacja zadań stanowi dla niej cel sam w sobie, a także daje jej zadowolenie wynikające z samego działania (nie tylko osiągnięcia celu). Potrafi pracować długo nad jakimś problemem, poszukując rozwiązań aż do skutku, nie zniechęcają jej niepowodzenia, które traktuje jako wyzwanie. Jest gorliwa, pełna zapału, zaangażowania i zaciętości, cierpliwa. Selektywnie podchodzi do różnych problemów – wybierając to, co ją interesuje, potrafi się koncentrować na podjętym temacie (obiekcie, sytuacji, wytworze). Podczas pracy odczuwa przepływ sił i radości, wynikający z podjętego działania. Potrafi zapomnieć o innych – nawet ważnych – sprawach, jeśli wykonuje interesującą ją zadania (które „pochłaniają ją bez reszty”).

Empatia: osoba badana ma wysoko rozwiniętą zdolność przyjmowania perspektywy innych, cechuje ją empatyczna troska o innych, a więc zdolność do współczucia i współodczuwania z ludźmi dotkniętymi nieszczęściem, doświadczających niepowodzeń, które to stanowią dla niej osobistą przykrość. Potrafi wyobrazić sobie sytuacje trudne, problemowe (dotyczące innych), rozumie je i „odczuwa”. Odczuwa ból, gdy spostrzeżenie cierpienie innej osoby lub zwierzęcia, ale też potrafi się cieszyć, gdy ludzie wokół niej są radośni. Cechuje ją wysoki poziom rozwoju moralnego, jest nastawiona na podejmowanie działań prospołecznych. Potrafi hamować agresję w sytuacjach trudnych (także wówczas, gdy spotyka się z bezradnością innych ludzi, nawet przez nich samych „zawinioną”). Ma wysoki poziom inteligencji emocjonalnej, warunkujący umiejętność dobrego funkcjonowania w relacjach interpersonalnych. Dąży przy tym do refleksyjnej autokreacji (doskonalenia siebie wedle przyjętego modelu/obrazu). Aktywnie działa w kierunku zmiany warunków życia ludzi. Jest wrażliwa na problemy (ogólne i ludzkie), co wiąże się z osobowością twórczą, dążeniem do transgresji (osobistych – doskonalenie się i publicznych – doskonalenie świata). Jej wrażliwość na problemy determinuje zdolność do ich dostrzegania w świecie i odczuwania jako istotnych i koniecznych do rozwiązania. Wzbudza to jednocześnie motywację do działania kreatywnego, mającego na celu optymalizację obserwowanej, niedoskonałej rzeczywistości.

Transgresja: osoba badana jest nastawiona na autokreację, dąży do osiągnięć i odkryć, które mogą zmienić kształt świata (motywowana jest dążeniem do doskonalenia siebie i otaczającego świata). Poszukuje aktywnie odpowiedzi na pytanie: „Jaka(-i) jestem?” W jej działaniu dominuje motywacja prospołeczna, ukierunkowana na życie ludzkie (nie tylko własne) i świat, dąży do realizowania potrzeb niematerialnych, choć mogących się przejawiać w materialnych wytworach, ale niezwiązanych bezpośrednio ze znaczeniem społecznym. Nie interesuje jej tak bardzo zajmowana przez siebie pozycja społeczna, ale realne działanie na rzecz zmiany świata. Dąży do doskonalenia siebie, otaczającego świata społecznego i materialnego, poprzez działania twórcze. Rozwijając własne kompetencje i potencjały,

cechy osobowości, a także dążąc do wzbogacania własnych doświadczeń, zdobywa poczucie własnej skuteczności. Trudne zadania traktuje jako wyzwanie, któremu należy stawić czoło, co stanowi źródło motywacji do rozwoju i podstawę osiągnięć rozwojowych. Cechuje ją refleksyjność i tendencja do buntu metafizycznego, ideologicznego (motywowanego prospołecznie a nie instrumentalnie), którego celem jest optymalizacja warunków życia wszystkich ludzi.

DIAGNOZA NEGATYWNA – deficyty

Wśród cech osobowości twórczej wyraźne deficyty obserwujemy w następujących obszarach: niska skłonność do ryzyka (4 sten) i przedsiębiorczość (4 sten), ograniczające gromadzenie doświadczeń w działaniach twórczych (tzw. doświadczeń uczących).

Może to zarówno wynikać, jak i determinować problemy z ustaleniem się samooceny (5 sten) i silnego ego (6 sten), które są na poziomie przeciętnym, wskazującym pewną ambiwalencję w zakresie oceny własnej osoby. Ambiwalencja w zakresie powiązanych ze sobą: samooceny (5 sten) i silnego ego (6 sten) może być u adolescentów wynikiem naturalnym rozwojowo, związanym z kryzysem tożsamości (a więc może mieć charakter przemijający, co nie oznacza, że nie należy wspierać osoby badanej w procesie ustalania się adekwatnej i pozytywnej – związanej z samoakceptacją – samooceny).

DIAGNOZA NEGATYWNA – OPIS DIAGNOSTYCZNY:

Skłonność do ryzyka: osobę badaną cechuje względnie stała tendencja do wyboru zachowań bezpiecznych, nienarażających na straty, ostrożnych. Ma trudności z przyjęciem możliwości poniesienia straty, stąd woli „poprzestać na małym, ale bezpiecznym”, a więc raczej zrezygnuje z osiągnięcia celu, nawet jeśli jest on dla niej atrakcyjny, jeśli wiąże się to z podjęciem ryzyka (fizycznego, społecznego, moralnego, finansowego), narażającego na koszty (materialne i psychologiczne), których nie jest gotowa ponieść. Ryzyko jest dla niej awersyjne (nieatrakcyjne), wiąże się doświadczeniem negatywnych emocji w sytuacji podejmowania działań ryzykownych, wynikających zarówno z wysoko ocenianego prawdopodobieństwa straty, jak i z cech samej czynności ryzykownej. Nie potrafi sobie radzić w warunkach niekontrolowanych zagrożeń, stąd nie będzie podejmowała niebezpiecznych czynności, które postrzega jedynie jako stratę, a nie wyzwanie czy drogę do osiągnięcia atrakcyjnych dla nich celów lub sposób sprawdzenia własnych zdolności lub umiejętności (strategia rezygnacyjna, wycofanie). W relacjach z innymi nastawiona jest raczej na uległość (która jest bezpieczna), w działaniu jest zachowawcza (co jest bezpieczne). Kieruje się motywacją ochrony ważnych dla siebie dóbr, rezygnując z możliwości rozwoju (transgresji), jeśli wiąże się to z zagrożeniem wartości dla niej istotnych. Blokuje to rozwój osobowości twórczej.

Przedsiębiorczość: tego typu nastawienie blokuje podejmowanie działań innowacyjnych, co wiąże się z brakiem rozwoju potrzeby autonomii i samodzielności, które nie stanowią dla osoby badanej ważnych regulatorów zachowania. Słabo zaznacza się u osoby badanej potrzeba osiągnięć, czuje się częściej bezradna i nieskuteczna w swoich działaniach, co wyznacza deficyt kontroli wewnętrznej, poczucie

zdeterninowania przez czynniki niezależne od niej. Raczej będzie skłonna do rezygnacji z osiągnięcia wyników, które w jakiś sposób wyróżniałyby ją od innych, nie dąży do sukcesu traktowanego jako wartość autoteliczna (sama w sobie). Nie wierzy w możliwość „opanowania świata” i uzyskania tego wszystkiego, co jest w nim możliwe do osiągnięcia. Może to powodować niską produktywność, a także koncentrację raczej na przetrwaniu w świecie, niż na jego „zawłasczeniu”. Nie wierzy lub wierzy niedostatecznie w możliwość własnej samorealizacji, trudno też jej koncentrować się na potrzebach innych, stąd w relacjach z innymi jest raczej wycofana. Do jej cech deficytowych należą: mała aktywność, brak wytrwałości, słaby zapał do pracy, defensywność w działaniu, pasywna adaptacyjność, problemy z asertywnością, niepewność siebie i deficyt wiary we własne możliwości, skłonność do wyboru działań bezpiecznych, poczucie małej skuteczności. Dlatego też nie potrafi wykorzystać możliwości i szans rozwoju, nawet jeśli je posiada, doświadcza też trudności związanych z formułowaniem i realizowaniem celów (np. zawodowych), które są dla niej atrakcyjne, ale traktowane zwykle jako nieosiągalne. Trudno jej opanować stres i obawę przed podejmowaniem nowych, nieznanych zadań. Łatwo zraża się niepowodzeniami, których zwykle oczekuje, co czyni ją zależną i usztywnia jej działanie w sytuacjach trudnych i wymagających odważnego „sięgnięcia po swoje”. Trudności traktuje częściej jako zagrożenie, a nie jako wyzwanie. Nie dąży do zmiany swojej pozycji społecznej poprzez odniesienie sukcesu o charakterze materialnym.

Wysoka samoocena: część problemów osoby badanej może wynikać z nieustalanej samooceny, którą cechuje ambiwalencja, wynikająca zapewne ze sprzecznych przekonań dotyczących tego, co chciałaby „zrobić”, „osiągnąć”, a co jej się „udaje”. W jej przekonaniach o sobie występują dwa sprzeczne obrazy (których źródło należy wyjaśnić): przekonanie o braku własnej wartości, powodujące brak szacunku do własnej osoby i wyraźny brak akceptacji siebie (samoocena negatywna), lub przekonanie o byciu jednostką wartościową. Osoba badana zależnie od sytuacji może być niezadowolona z siebie, co uruchamia wyraźne tendencje do przebudowy własnego „ja”, związane z poczuciem wstydu z powodu własnej niedoskonałości; lub z siebie zadowolona, jeśli uda jej się zrealizować cel/działanie zgodne z własnymi standardami, wartościami czy przekonaniami. Typowa jest dla niej zmienność oceny siebie jako jednostki bezwartościowej, mającej nierealistyczne przekonanie o dominacji u siebie cech negatywnych, wykonywania różnych czynności i zadań znacznie gorzej niż inni, przekonania o własnej nieprzydatności i bezużyteczności – lub odwrotnie. Może to powodować przejściowe i zależne od sytuacji trudności w kontaktach społecznych, ze względu na nieutralne przekonania dotyczące innych ludzi (nieufność, zahamowanie, lęk przed krytyką i odrzuceniem, mogące powodować wycofanie się z relacji). Osoba badana może mieć także doświadczać sprzecznych emocji – negatywnych lub pozytywnych, zależnie od sposobu funkcjonowania, problemów z podejmowaniem aktywności i wytrwałością w wykonywaniu zadań. W sytuacjach dla niej niepewnych może wykazywać postawę unikową wobec trudności, wyzwań i ryzyka. Nie sprzyja to podejmowaniu działań twórczych, które wymagają poczucia możliwości skutecznego i wartościowego działania.

Silne ego: konsekwencją nieustalanej samooceny mogą być problemy z własnym ego, co wiąże się z ambiwalentną postawą wobec siebie i innych ludzi. Ujawniająca się w niektórych sytuacjach

podejrzliwość i lękliwość w relacjach z innymi, wzmacniana nadwrażliwością na krytykę, powoduje że jej działania mogą być blokowane przez obawę przed niepowodzeniem oraz ambiwalentną samooceną. Dlatego nie zawsze potrafi się przeciwstawić innym z obawy przed odrzuceniem, a także z powodu niepewności własnych racji. Może mieć trudność w wyrażaniu (ekspresji) siebie („takim, jakim się jest”). W jej nastawieniach do siebie i życia mogą pojawiać się sprzeczne optymistyczne lub pesymistyczne przekonania, co zależy od sytuacji, w której się znajdzie (problemy związane z chwiejnym zaufaniem do własnych sił i umiejętności, powodujące niestabilność emocjonalną). Osoba badana doświadcza problemów z własnym ego wynikających z nieustalonego zaufania do siebie i innych, a także niedoceniaenia własnych osiągnięć. Mogą się pojawiać trudności w wyrażaniu własnego zdania, jeśli nie jest go pewna lub w obecności autorytetu. Może to skutkować deficytem odwagi cywilnej, która jest warunkiem działania zgodnego z poglądami. Samodzielność działania osoby badanej ograniczają sytuacje, w których czuje się niepewna. Wówczas może traktować własne niepowodzenia jako zagrożenie, a nie wyzwanie, co ogranicza zdolność do radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Poziom myślenia twórczego lokuje się w granicach wyników niskich (4 sten). Najgorzej osoba badana postrzega swoje myślenie dywergencyjne (2 sten) i niemal w równym stopniu ocenia negatywnie zdolność do myślenia wizualno-transformacyjnego (3 sten). Na poziomie średnim lokuje się myślenie eksploracyjne (5 sten).

OPIS DIAGNOSTYCZNY:

Myślenie dywergencyjne: u osoby badanej dominuje konwencjonalność, odtwórczość i reproduktywność myślenia, tendencja do wybieraniu problemów, które mają jedno typowe rozwiązanie oraz kierowanie się stereotypowymi rozwiązaniami (zadowalanie się zwykle pierwszym nasuwającym się pomysłem, który można zaakceptować jako rozwiązanie problemu/zadania). Brakuje jej nastawienia na poszukiwanie innych – niż pierwsze, zwykle standardowe – rozwiązań, co powoduje blokowanie procesu generowania pomysłów. Posiada też niska zdolność do redefiniowania problemu (sztywność poznawcza, przywiązanie do przyjętego rozwiązania) i wyraźna niechęć do penetrowania mniej znanych rozwiązań. Proponuje zwykle rozwiązania mało oryginalne, co może wynikać z niskiej tolerancji niepewności powodującej unikanie podejmowania problemów złożonych i niejednoznacznych. Jej działanie przypomina myślenie według znanych algorytmów, stąd tendencja do utożsamiania rozwiązania problemu z udzieleniem jedynie słusznej odpowiedzi, którą wystarczy znać (przeszukiwanie pamięci w celu znalezienia gotowej odpowiedzi).

Myślenie wizualno-transformacyjne: osoba badana w niewielkim stopniu wykorzystuje własne doświadczenia do tworzenia nowych, oryginalnych obrazów rzeczy i zjawisk. Świat widzi takim, jaki fizycznie jest, nie dostrzegając w nim problemów wartych refleksji i przekształcenia. Świat postrzega jednowymiarowo i statycznie (nic w nim z niczym się nie łączy). Nie potrafi wyobrazić sobie innych stanów rzeczy niż te, które są, ma trudność w przeprowadzaniu rozumowania, jeśli nie ma konkretnych wskazówek. Trudno jej wymyślić cokolwiek, co odbiegałoby od schematów, które ją otaczają, czy

wyobrazić sobie przebieg zdarzeń w inny sposób niż ten, który jest dostępny w doświadczeniach – jej własnych lub w otoczeniu. Ma tendencję do tworzenia stereotypowych scenariuszy zdarzeń, a obraz rzeczywistości jest konkretny i realistyczny. Ma problemy z wyobrażaniem sobie innych funkcji przedmiotów niż te, do których je stworzono. Nie wykazuje potrzeby i umiejętności potrzebnych do przeobrażania i doskonalenia własnego otoczenia, a także dokonywania zmian w życiu codziennym: zwykle zdarzenia takimi pozostają – nie potrafi dostrzec w nich niezwykłości. Nie ma bądź ma słabo wykształconą potrzebę modyfikowania własnego życia i otoczenia („bierze życie takim, jakie jest, nie zastanawiając się nad tym, jakie mogłoby być”). Ogranicza to możliwości znajdowania oryginalnych rozwiązań problemu.

Myślenie eksploracyjne: u osoby badanej widoczna jest też przeciętna tendencja do poszukiwania i odkrywania nowych problemów, rzeczy nieznanych oraz przeciętna zdolność do przyjęcia innej, nowej perspektywy w postrzeganiu rzeczy znanych. Może mieć trudności w dostrzeganiu wad i ograniczeń rozwiązań, które powszechnie są przyjmowane (stereotypowość). W rezultacie może to ograniczać aktywność wobec zmiany rzeczywistości, której niedoskonałość nie zawsze jest spostrzegana (więc nie ma potrzeby jej zmiany). Stosunkowo rzadko zadaje sobie pytania typu „Jak mogłoby być, co można byłoby zmienić?” Niedostatecznie eksploruje rzeczywistość, często nie widząc potrzeby jej zmiany. Cechuje ją przeciętny poziom ciekawości poznawczej (myślenie pytajnego: co, dlaczego, po co?). Rzeczywistość często jest dla niej oczywista, przyjęte rozwiązania przyjmuje „na wiarę”, z trudem kwestionując ich zasadność czy prawomocność. Ma przeciętnie wykształconą potrzebę samodzielnego dochodzenia do zrozumienia różnych problemów oraz cechuje ją przeciętny poziom motywacji związanej z wychodzeniem poza to, co znane i rutynowe w codziennym życiu, w pracy zawodowej czy w aktywności kulturalnej.

HIPOTEZA DIAGNOSTYCZNA

W obrazie diagnostycznym dominują w wysokim stopniu posiadane cechy osobowości twórczej (7 sten – wynik wysoki), decydujące o zaangażowaniu w działanie twórcze. Można więc sądzić, że osoba badana ma większy potencjał realizacyjny, czyli właściwości motywacyjno-osobowościowe, warunkujące podejmowanie działania twórczego, natomiast znacznie niższe są tu postrzegane przez nią własne możliwości twórcze, czyli myślenie twórcze (4 sten – wynik niski), decydujące o powstawaniu dzieła nowatorskiego i społecznie przydatnego (osoba badana bardziej „chce” niż „może” działać twórczo).

2. INTERPRETACJA

W obrazie diagnostycznym ujawniają się następujące stymulatory i inhibitory twórczości, istotne dla podejmowania działania twórczego:

1. STYMULATORY: (potencjały)
 - a) wysokie zaangażowanie i wytrwałość (10 sten) – podejmowanie działania i realizacja
 - b) wysoka empatia (10 sten) – dostrzeganie stanów rzeczywistości wymagających zmiany

- c) wysoka transgresja (9 sten) – ukierunkowanie działań na dokonywanie zmian i motywacja prospołeczna

2. INHIBITORY: (deficyty)

- a) słabe myślenie dywergencyjne (2 sten) – oryginalność, płynność i giętkość myślenia – kreowanie nowatorskich rozwiązań
- b) słabe myślenie wizualno-transformacyjne (3 sten) – zdolność do wyobrażania sobie pożądanych stanów rzeczywistości
- c) niska skłonność do ryzyka (4 sten) – podejmowanie działań trudnych
- d) niska przedsiębiorczość (4 sten) – konsekwencja i przekonanie o możliwości realizowania działań zmieniających stan rzeczywistości
- e) ambiwalentna samoocena (5 sten) – wiara we własne możliwości działania twórczego
- f) przeciętne silne ego (6 sten) – odwaga w podejmowaniu działań twórczych i przeciwstawiania się utrwalonym standardom

Osoba badana jest w wysokim stopniu zaangażowana i wytrwała w swoich działaniach. Cechy te traktowane są jako zdolności twórcze, stanowiące wynik zarówno cech osobowości, jak i doświadczenia w generowaniu rozwiązań i treningu, co łącznie wyznacza motywację do działania twórczego.

Można postawić hipotezę diagnostyczną, że osoba badana jest w wysokim stopniu zmotywowana do działań twórczych, transgresyjnych, co wspomagają zdolności empatyczne – związane z rozumieniem i współodczuwaniem emocjonalnych stanów innych osób lub innych istot żywych, wyznaczające aktywne zainteresowanie cudzymi potrzebami, motywami czy problemami, co może uruchamiać działania służące poprawie dobrostanu innych ludzi. W kontekście twórczości empatia stanowi czynnik warunkujący wrażliwość na problemy, a tym samym może uruchamiać działania je niwelujące.

Zdolność do postrzegania problemów, zaangażowanie i wytrwałość w podejmowaniu i realizowaniu podjętych działań wspomagane są przez wysoki poziom transgresji. Transgresję określają specyficzne cechy natury ludzkiej, związane z motywacją do wprowadzania kreatywnych zmian, dążeniem do osiągnięć i odkryć (trwały ślad na Ziemi), zaznaczenia swojej osobowości, samorealizacji w sferach niematerialnych lub niezwiązanych bezpośrednio z codziennym, indywidualnym funkcjonowaniem (co m.in. odróżnia ją od przedsiębiorczości).

Zbiór potencjałów osobowości twórczej ograniczany jest głównie przez niski poziom zdolności do podejmowania ryzyka, która stanowi swoisty wyznacznik działań twórczych. Działania takie bowiem jako nowatorskie i niekonwencjonalne wymagają odwagi, by je podejmować. Wśród pedagogów twórczości skłonność do podejmowania działań ryzykownych traktowana jest zwykle jako jedna ze zdolności twórczych. Każda czynność twórcza wiąże się bowiem z podejmowaniem ryzyka, jest zachowaniem ryzykownym.

Deficyt stanowi także niski poziom przedsiębiorczości, która wyraża się w umiejętności konsekwentnego dążenia do realizacji wyznaczonych celów – pokonywania trudności i barier stojących na drodze ich realizacji. Przedsiębiorczość jest wynikiem procesu socjalizacji i naturalnej skłonności człowieka do aktywności, ale ukierunkowanej głównie indywidualnie (co m.in. odróżnia ją od transgresji).

Niska skłonność do ryzyka i przedsiębiorczość może być powiązana z niepewnością oceny samego siebie (ambiwalencja samooceny). Wysoka samoocena, podobnie jak silne ego, stanowi jedną z

cech osobowości (element obrazu „ja”), traktowaną jako element zdolności twórczych, tzw. specjalnych, sprzyjających podejmowaniu działań niestandardowych, więc twórczych, warunkowanych wiarą we własne możliwości. Wysoka samoocena wiązana jest tu głównie z jakością samopisu i samoakceptacją, ale nie zaznacza się w niej tak silnie element zdolności i odwagi do działania zgodnie z własnymi przekonaniem oraz obrony własnych racji (co dominuje w opisie silnego ego). Silne ego stanowi jedną z cech osobowości (obraz „ja”) warunkujących podejmowanie działań trudnych, stanowiących wyzwanie. Silne ego powiązane jest z wysoką samooceną, ale jakościowo stanowi „coś więcej”, obejmując oprócz opisu siebie, także siłę, determinację, pewność działania i odwagę jego podejmowania.

W odniesieniu do cech osoby badanej najwyraźniej ogranicza jej twórczość postrzegana zdolność do myślenia dywergencyjnego, a więc podstawowego zasobu, który decyduje o możliwości kreowania nowatorskich rozwiązań, a także myślenia wizualno-transformacyjnego, wspomagającego formowanie się nowatorskich rozwiązań – wizualizacji i przekształcania rzeczywistości (osoba badana „nie wie jak rozwiązać twórczo problem” i nie potrafi wyobrazić sobie zmienionego kształtu rzeczywistości). Myślenie zaangażowane w proces przemiany, przekształcania jednej rzeczy lub stanu w inną rzecz lub stan – w coś innego, niż do tej pory było, wymaga wyobraźni (twórczej) i zdolności wizualizacji różnych stanów, by móc działać w kierunku ich doskonalącego przeobrażania.

Myślenie eksploracyjne, pytajne, problemowe jest podstawą i źródłem motywacji do działań twórczo przekształcających siebie i otaczającą rzeczywistość oraz znajdowania najlepszych rozwiązań różnych problemów (kreatywność/twórczość jest złożoną zdolnością wymagającą zarówno odkrywania problemów, jak i twórczego ich rozwiązywania – problem trzeba dostrzec, określić jego znaczenie, by próbować i chcieć go rozwiązać). Można sądzić, że osobę badaną cechuje przeciętny poziom ciekawości poznawczej i zdolności do dostrzegania nowych problemów, ale występuje tu wyraźny niedostatek tych umiejętności, które decydują o ich rozwiązywaniu.

3. DIAGNOZA PROJEKTUJĄCA (wsparcie, kierunek rozwoju) – WSKAZANIA DLA PRAKTYKI (ZAWODY)

WSPARCIE ROZWOJU: zobacz poradniki

1. działania mające na celu wzrost pozytywnej samooceny i silnego ego, co może warunkować zmianę postrzegania własnych możliwości twórczych;
2. kształtowanie przedsiębiorczości warunkującej poczucie własnej sprawczości i możliwości znajdowania rozwiązań różnych problemów;
3. kształtowanie rozumnego podejścia do działań ryzykownych warunkujących podejmowanie działań twórczych, kreatywnych, więc nowych i trudnych (wymagających niestandardowego podejścia do problemów);
4. działania wspomagające rozwój myślenia dywergencyjnego i wizualno-transformacyjnego (treningi twórczości)
5. działania kształtujące myślenie eksploracyjne, wzmacniające ciekawość poznawczą (treningi twórczości).

WYBÓR ZAWODÓW:

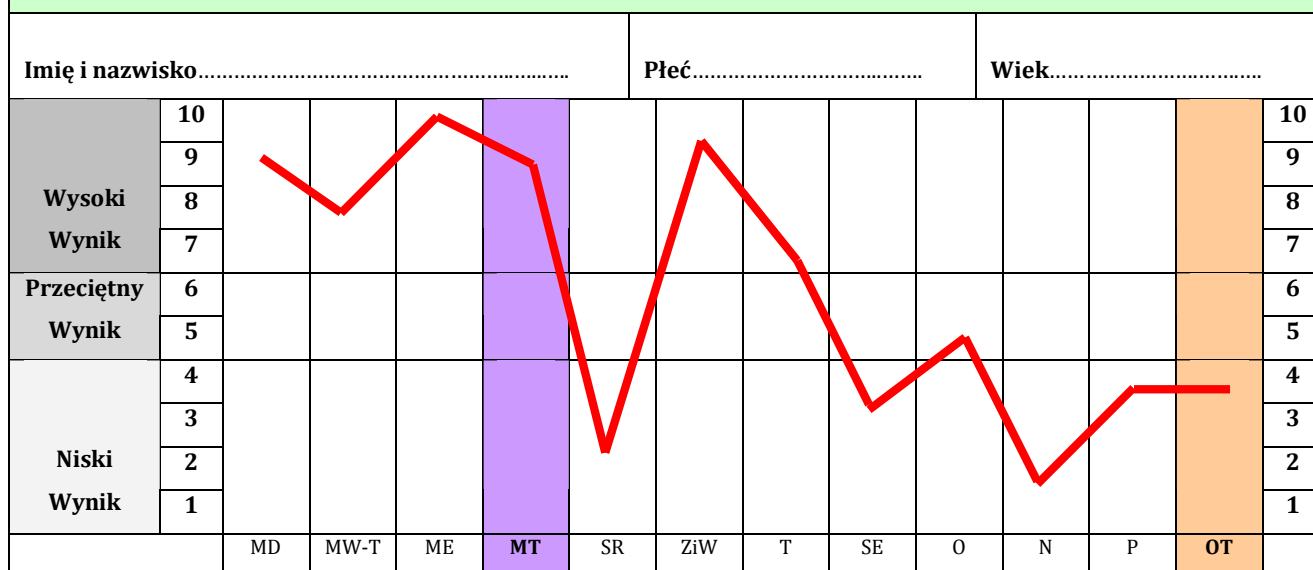
Profil cech wskazuje, że potencjalnie osoba badana lepiej będzie się realizowała w zawodach, które nie wymagają kreatywności, przedsiębiorczości, innowacyjności, podejmowania ryzyka, a więc lepiej sprawdzi się jako wykonawca zadań, kierowany przez innych, niż w pracy wymagających podejmowania samodzielnych decyzji, w tym także kierowania zespołem, który ma działać w warunkach nowych i niepewnych. Może też dobrze sprawdzać się w zawodach, które wymagają cierpliwości i wytrwałości, skoncentrowania i zaangażowania, ale niekoniecznie połączonych z „tworzeniem dzieł nowych”, np. praca z ludźmi (socjalna) o charakterze pomocowym, opiekuńczym, wychowawczym (o ustalonych procedurach działania, mniej terapeutycznym, wymagającym jednak większej kreatywności, podejmowania ryzyka i umiejętności szybkiego reagowania na pojawiające się kryzysy).

Dostrzeganie nowych problemów i właściwe formułowanie pytań problemowych oraz umiejętność ich rozwiązywania to cechy ważne zarówno w twórczości naukowej, w przedsiębiorczości, jak i w sztuce, a więc i w wielu zawodach z nimi powiązanych, w których osoba badana może mieć trudności w realizacji zadań im przypisanych.

Zawody:

1. związane z pracą z ludźmi, ale związane z pracą o ustalonych standardach i procedurach, np. praca socjalna (wysokie zaangażowanie i wytrwałość, empatia, transgresja), ale niewymagające podejmowania ryzyka i działań niekonwencjonalnych (np. terapia, psychoterapia)
2. niewymagające podejmowania działań ryzykownych (niska skłonność do ryzyka, ambiwalentna samoocena, relatywnie słabe ego)
3. niewymagających bycia przedsiębiorczym (niska przedsiębiorczość, ambiwalentna samoocena, relatywnie słabe ego)
4. niewymagających podejmowania działań kreatywnych, nowatorskich, innowacyjnych (niski poziom myślenia dywergencyjnego, wizualno-transformacyjnego, przeciętny poziom myślenia eksploracyjnego).

Profil osobowości i myślenia twórczego - LICEUM

LEGENDA:

<p>MD - myślenie dywergencyjne (9)</p> <p>MW-T - myślenie wizualno-transformacyjne (8)</p> <p>ME - myślenie eksploracyjne (10)</p> <p style="background-color: #d1c4e9;">MT - MYŚLENIE TWÓRCZE (9)</p>	<p>SR - skłonność do ryzyka (2)</p> <p>ZiW - zaangażowanie i wytrwałość (9)</p> <p>T - transgresja (7)</p> <p>SE - silne ego (3)</p> <p>O - otwartość (4)</p> <p>N - nonkonformizm (2)</p> <p>P - przedsiębiorczość (4)</p> <p style="background-color: #ffe0b2;">OT - OSOBOWOŚĆ TWÓRCZA (4)</p>
---	---

WSKAZÓWKI DO ANALIZY I INTERPRETACJI:

1. OPIS DIAGNOSTYCZNY – diagnoza pozytywna i negatywna – hipoteza diagnostyczna

- a) OGÓŁ – CZYNNIKI (zasoby – myślenie twórcze/realizacja – osobowość twórcza)
- b) SYNDROMY (podskale i ich powiązania) – KONFIGURACJA SŁABYCH I MOCNYCH STRON
- c) SYMPTOMY (pozycje/pytania) – szczególnie ważna jest ich analiza w przypadku wyników przeciętnych, świadczących o ambiwalencji dokonywanej samooceny w danym zakresie (podskali).

DIAGNOZA POZYTYWNA – potencjały

U osoby badanej na wysokim poziomie rozwinięte jest **myślenie twórcze** (9 sten), przy czym wszystkie typy myślenia rozwinięte są na wysokim poziomie: eksploracyjne (10 sten), dywergencyjne (9 sten), wizualno-transformacyjne (8 sten).

W osobowości twórczej na wysokim poziomie znajduje się zaangażowanie i wytrwałość (10 sten), stanowiący najsilniejszy stymulator twórczości, a także w wysokim stopniu ujawnia się dążenie do transgresji (7 sten) – mniej wyraźny, ale znaczący stymulator twórczości.

DIAGNOZA POZYTYWNA – OPIS DIAGNOSTYCZNY: należy zwrócić uwagę na poszczególne symptomy, szczególnie wówczas, gdy wyniki są przeciętne, lub nie są skrajnie wysokie/niskie (7 i 4 sten) (pytania – wg klucza)

Myślenie dywergencyjne: osoba badana przejawia tendencję do wybierania i rozwiązywania problemów otwartych, o wielu możliwych rozwiązaniach (poprawnych i równie dobrych), posiada też dużą łatwość w wytwarzaniu nowych pomysłów i wytworów (płynność myślenia, tzw. pomysłowość i bystrość), czemu sprzyja zdolność i odwaga łączenia z pozoru odległych znaczeniowo skojarzeń. Posiada umiejętność abstrakcyjnego myślenia i metaforyzowania, stąd chętnie włącza w rozwiązywanie zadań elementy fikcyjne, potrafi wykorzystywać różnorodne symbole i symbolicznie przedstawiać różne treści. Nie ma też problemów ze zmianą kierunku własnych poszukiwań i myślenia, a więc nie fiksuje się na jednym pomysle, bierze pod uwagę inne możliwe rozwiązania. Jej pomysły są różnorodne i zaskakujące wielokierunkowością rozwiązań, niekonwencjonalne, oryginalne, niezwykle, rzadko spotykane, a przy tym trafne i zrozumiałe dla innych. Dąży do doskonalenia własnych pomysłów, dlatego też uwzględnia wszystkie ważne przesłanki mogące prowadzić do rozwiązania sytuacji problemowej. Cechuje ją: precyzja i dbałość o szczegóły oraz estetykę wykonania zadania, a także tendencja do dopracowywania rozwiązań w najdrobniejszych szczegółach. Powiązane jest to z wytrwałością i cierpliwością w realizowaniu zadań, a jednocześnie odwagą w podejmowaniu nowych wyzwań.

Myślenie wizualno-transformacyjne: osoba badana posiada w wysokim stopniu wykształconą zdolność do wykorzystywania własnych doświadczeń w tworzeniu nowych, oryginalnych obrazów rzeczy i zjawisk, co umożliwia jej rozwiązywanie problemów i osiągnięcie celów. Sprzyja temu dobrze rozwinięte myślenie wizualno-przestrzenne, którego istotną cechą jest duża dynamika skojarzeń, pozwalająca prowadzić eksperymenty myślowe, wymyślać niezwykle fabuły i scenariusze. Potrafi w umyśle zmieniać niektóre lub nawet wszystkie cechy obiektu tak, by jego końcowa forma różniła się znacząco od jego postaci wyjściowej. Ma potrzebę i zdolność dokonywania transformacji (przeobrażeń) także w życiu codziennym, przekształca nawyki w nowe, inspirujące działania, istniejące rzeczy w coś zupełnie nowego (np. odzież), nudne i rutynowe sposoby spędzania wolnego czasu w zachowania nowatorskie i niecodzienne. Potrafi też dostrzec „niezwykłość w zwykłości”. Jest osobą twórczą, gdyż potrafi w wyobraźni przekształcać określone i postrzegane właściwości (cechy obrazu umysłowego) w obrazy i wyobrażenia zaskakujące, niezwykle, oryginalne.

Myślenie eksploracyjne: osoba badana ma tendencję do poszukiwania i odkrywania nowych problemów, rzeczy nieznanych, zdolność do przyjęcia innej, nowej perspektywy w postrzeganiu rzeczy znanych. Łatwo spostrzega wady i ograniczenia przyjętych powszechnie rozwiązań, stąd przyjmuje postawę aktywną wobec przedmiotu/otaczającej rzeczywistości w celu ich doskonalenia. Nieustannie zadaje sobie pytania, poszukuje wyzwań intelektualnych, dostrzega i definiuje nowe problemy lub redefiniuje stare. Eksploruje rzeczywistość nie tylko ze względów poznawczych, ale i praktycznych, czego celem jest odkrywanie, poznawanie i działanie modyfikujące stany niedoskonałe. Cechuje ją ciekawość poznawcza, niechęć do przyjmowania czegoś „na wiarę”, chęć „dotknięcia” i samodzielnego zrozumienia różnych problemów

(myślenie pyta: co, dlaczego, po co?), a także wysoki poziom motywacji związanej z wychodzeniem poza to, co znane i rutynowe w codziennym życiu, w pracy zawodowej czy w aktywności kulturalnej.

Zaangażowanie i wytrwałość: osoba badana potrafi skoncentrować się na zadaniach, których wykonania się podejmuje. Silnie angażuje się w rozwiązywanie interesujących ją problemów, wytrwale i w sposób uporczywy dąży do wyznaczonych celów. Potrafi poświęcić wiele przyjemności, by zrealizować zadanie, którego się podjęła (wysoka motywacja „niedokończonych zadań”). Realizacja zadań stanowi dla niej cel sam w sobie, a także daje jej zadowolenie wynikające z samego działania (nie tylko osiągnięcia celu). Potrafi pracować długo nad jakimś problemem, poszukując rozwiązań aż do skutku, nie zniechęcają jej niepowodzenia, które traktuje jako wyzwanie. Jest gorliwa, pełna zapału, zaangażowania i zaciętości, cierpliwa. Selektywnie podchodzi do różnych problemów – wybierając to, co ją interesuje, potrafi się koncentrować na podjętym temacie (obiekcie, sytuacji, wytworze). Podczas pracy odczuwa przepływ sił i radości, wynikający z podjętego działania. Potrafi zapomnieć o innych – nawet ważnych – sprawach, jeśli wykonuje interesujące ją zadania (które „pochłaniają ją bez reszty”).

Transgresja: osoba badana jest nastawiona na autokreację, dąży do osiągnięć i odkryć, które mogą zmienić kształt świata (motywowana jest dążeniem do doskonalenia siebie i otaczającego świata). Poszukuje aktywnie odpowiedzi na pytanie: „Jaka(-i) jestem?” W jej działaniu dominuje motywacja prospołeczna, ukierunkowana na życie ludzkie (nie tylko własne) i świat, dąży do realizowania potrzeb niematerialnych, choć mogących się przejawiać w materialnych wytworach, ale niezwiązanych bezpośrednio ze znaczeniem społecznym. Nie interesuje jej tak bardzo zajmowana przez siebie pozycja społeczna, ale realne działanie na rzecz zmiany świata. Dąży do doskonalenia siebie, otaczającego świata społecznego i materialnego, poprzez działania twórcze. Rozwijając własne kompetencje i potencjały, cechy osobowości, a także dążąc do wzbogacania własnych doświadczeń, zdobywa poczucie własnej skuteczności. Trudne zadania traktuje jako wyzwanie, któremu należy stawić czoło, co stanowi źródło motywacji do rozwoju i podstawę osiągnięć rozwojowych. Cechuje ją refleksyjność i tendencja do buntu metafizycznego, ideologicznego (motywowanego prospołecznie a nie instrumentalnie), którego celem jest optymalizacja warunków życia wszystkich ludzi.

DIAGNOZA NEGATYWNA – deficyty

U osoby badanej słabo rozwinięta jest **osobowość twórcza** (4 sten), zaś wyraźne deficyty obserwujemy w większości jej obszarów, a więc cechuje ją: bardzo niska skłonność do ryzyka (2 sten), nonkonformizm (2 sten), słabe ego (3 sten) i przedsiębiorczość (4 sten), ograniczające gromadzenie doświadczeń w działaniach twórczych (tzw. doświadczeń uczących).

Może to zarówno wynikać, jak i determinować problemy z otwartością (5 sten), która jest na poziomie przeciętnym, wskazującym pewną osobowościową trudność przeciwstawienia się i oderwania od powszechnie przyjętych standardów i rozwiązań.

DIAGNOZA NEGATYWNA – OPIS DIAGNOSTYCZNY:

Skłonność do ryzyka: osobę badaną cechuje względnie stała tendencja do wyboru zachowań bezpiecznych, nienarażających na straty, ostrożnych. Ma trudności z przyjęciem możliwości poniesienia straty, stąd woli „poprzestać na małym, ale bezpiecznym”, a więc raczej zrezygnuje z osiągnięcia celu, nawet jeśli jest on dla niej atrakcyjny, jeśli wiąże się to z podjęciem ryzyka (fizycznego, społecznego, moralnego, finansowego), narażającego na koszty (materialne i psychologiczne), których nie jest gotowa ponieść. Ryzyko jest dla niej awersyjne (nieatrakcyjne), wiąże się doświadczeniem negatywnych emocji w sytuacji podejmowania działań ryzykownych, wynikających zarówno z wysoko ocenianego prawdopodobieństwa straty, jak i z cech samej czynności ryzykownej. Nie potrafi sobie radzić w warunkach niekontrolowanych zagrożeń, stąd nie będzie podejmowała niebezpiecznych czynności, które postrzega jedynie jako stratę, a nie wyzwanie czy drogę do osiągnięcia atrakcyjnych dla nich celów lub sposób sprawdzenia własnych zdolności lub umiejętności (strategia rezygnacyjna, wycofanie). W relacjach z innymi nastawiona jest raczej na uległość (która jest bezpieczna), w działaniu jest zachowawcza (co jest bezpieczne). Kieruje się motywacją ochrony ważnych dla siebie dóbr, rezygnując z możliwości rozwoju (transgresji), jeśli wiąże się to z zagrożeniem wartości dla niej istotnych. Blokuje to rozwój osobowości twórczej.

Nonkonformizm: osobę badaną można określić potocznie jako konformistyczną, zależną od innych, pasywną w sytuacjach społecznych. Cechują ją: sztywność adaptacyjna, stereotypowość, uległość w relacjach z innymi, słabość i lękliwość w wyrażaniu własnych opinii, podległość, podporządkowywanie się innym (głównie autorytetom), niesamodzielność myślenia i działania, defensywność i wycofywanie się z relacji zagrażających poczuciu własnej wartości (zahamowanie), niska odporność na sprzeczności i nietolerancja, mała wytrwałość w realizowaniu celów, które nie są społecznie potwierdzone, niechęć do przejmowania odpowiedzialności za własne działania, brak krytycyzmu, a także niskie poczucie własnej wartości. Konformizm traktowany jest jako element (cecha) postaw odtwórczych.

Słabe ego: konsekwencją postaw zachowawczych (niskie ryzyko i konformizm) mogą być problemy z własnym ego, co wiąże się z ambiwalentną postawą wobec siebie i innych ludzi. Ujawniająca się w niektórych sytuacjach podejrzliwość i lękliwość osoby badanej w relacjach z innymi, wzmacniana nadwrażliwością na krytykę, powoduje że jej działania mogą być blokowane przez obawę przed niepowodzeniem. Dlatego nie zawsze potrafi się przeciwstawić innym z obawy przed odrzuceniem, a także z powodu niepewności własnych racji. Może mieć trudność w wyrażaniu (ekspresji) siebie („takim, jakim się jest”). W jej nastawieniach do siebie i życia mogą pojawiać się sprzeczne optymistyczne lub pesymistyczne przekonania, co zależy od sytuacji, w której się znajdzie (problemy związane z chwiejnym zaufaniem do własnych sił i umiejętności, powodujące niestabilność emocjonalną). Osoba badana doświadcza problemów z własnym ego wynikających z nieustalonego zaufania do siebie i innych, a także niedoceniań własnych osiągnięć. Mogą się pojawiać trudności w wyrażaniu własnego zdania, jeśli osoba badana nie jest go pewna lub w obecności autorytetu. Może to skutkować deficytem odwagi cywilnej, która jest warunkiem działania zgodnego z poglądami. Jej samodzielność działania ograniczają sytuacje, w

których czuje się niepewna. Wówczas może traktować własne niepowodzenia jako zagrożenie, a nie wyzwanie, co ogranicza zdolność do radzenia sobie w sytuacjach trudnych.

Przedsiębiorczość: tego typu nastawienie blokuje podejmowanie działań innowacyjnych, co wiąże się z brakiem rozwoju potrzeby autonomii i samodzielności, które nie stanowią dla osoby badanej ważnych regulatorów zachowania. Słabo zaznacza się u osoby badanej potrzeba osiągnięć, czuje się najczęściej bezradna i nieskuteczna w swoich działaniach, co wyznacza deficyt kontroli wewnętrznej, poczucie zdeterminowania przez czynniki niezależne od niej. Raczej będzie skłonna do rezygnacji z osiągania wyników, które w jakiś sposób wyróżniałyby ją od innych, nie dąży do sukcesu traktowanego jako wartość autoteliczna (sama w sobie). Nie wierzy w możliwość „opanowania świata” i uzyskania tego wszystkiego, co jest w nim możliwe do osiągnięcia. Może to powodować niską produktywność, a także koncentrację raczej na przetrwaniu w świecie, niż na jego „zawłaszczeniu”. Nie wierzy lub wierzy niedostatecznie w możliwość własnej samorealizacji, trudno też jej skoncentrować się na potrzebach innych, stąd w relacjach z innymi jest raczej wycofana. Do jej cech deficytowych należą: mała aktywność, brak wytrwałości, słaby zapał do pracy, defensywność w działaniu, pasywna adaptacyjność, problemy z asertywnością, niepewność siebie i deficyt wiary we własne możliwości, skłonność do wyboru działań bezpiecznych, poczucie małej skuteczności. Dlatego też nie potrafi wykorzystać możliwości i szans rozwoju, nawet jeśli je posiada. Doświadcza też trudności związanych z formułowaniem i realizowaniem celów, które są dla niej atrakcyjne, ale traktowane zwykle jako nieosiągalne. Trudno jej opanować stres i obawę przed podejmowaniem nowych, nieznanymi zadań. Łatwo zraża się niepowodzeniami, których zwykle oczekuje, co czyni ją zależną i usztywnia jej działanie w sytuacjach trudnych i wymagających odważnego „sięgnięcia po swoje”. Trudności traktuje częściej jako zagrożenie, a nie jako wyzwanie. Nie dąży do zmiany swojej pozycji społecznej poprzez odniesienie sukcesu o charakterze materialnym.

Otwartość: osoba badana wykazuje tendencje do przeciętnej elastyczności w postrzeganiu i ocenie świata. W swoich ocenach ludzi i świata, a także działaniach jest często schematyczna, konwencjonalna, ma problemy ze spontanicznością, eksperymentowaniem, jeśli jest to dla niej zagrażające. Może mieć problemy z przystosowywaniem się do zmiennych warunków czy nowych sytuacji, ekspresją siebie, czemu sprzyja znaczna zależność od autorytetów, co powoduje trudność w formułowaniu własnych wniosków. Trudno jej przyjąć jakieś nowe idee etyczne, społeczne czy polityczne, jeśli wymaga to przeciwstawienia się otoczeniu społecznemu. Może wówczas mieć tendencję do przyjmowania tego, co powszechnie przejęte lub pochodzi od autorytetów za własne („na wiarę”). W niewielkim stopniu osoba badana poszukuje też nowych doznań i doświadczeń, uznając je często za niepotrzebne. Cechuje ją raczej pasywność niż aktywność w działaniach, przeciętna energia życiowa. Może mieć trudność w wyrażaniu swoich uczuć, czy też w kierowaniu się intuicją. Dostyc trudno toleruje sprzeczne informacje lub niejednoznaczne sytuacje, woli wybrać rozwiązania schematyczne, pochodzące od autorytetu. Czasem może mieć problemy z przystosowaniem się do nowych sytuacji, szczególnie wówczas, gdy wymaga to przeciwstawienia się innym ludziom lub ich przekonaniom.

HIPOTEZA DIAGNOSTYCZNA

W obrazie diagnostycznym przeważa myślenie twórcze (9 sten – wynik bardzo wysoki), wyznaczające możliwości twórcze, nad cechami osobowości twórczej (4 sten – wynik niski), decydującymi o zaangażowaniu w działanie twórcze. Można więc sądzić, że osoba badana ma większy wyjściowy potencjał twórczy (zasoby), a więc postrzegane przez nią własne możliwości twórcze, decydujące o powstawaniu dzieła nowatorskiego i społecznie przydatnego, aniżeli potencjał realizacyjny, czyli cechy motywacyjno-osobowościowe, warunkujące podejmowanie działania twórczego (osoba badana bardziej „może” niż „chce” działać twórczo).

2. INTERPRETACJA

W obrazie diagnostycznym ujawniają się następujące stymulatory i inhibitory twórczości, istotne dla podejmowania działania twórczego:

1. STYMULATORY: (potencjały)

- a) myślenie eksploracyjne (10 sten) – dostrzeganie nowych problemów i właściwe formułowanie pytań problemowych
- b) myślenie dywergencyjne (9 sten) – oryginalność, płynność i giętkość myślenia – kreowanie nowatorskich rozwiązań
- c) myślenie wizualno-transformacyjne (8 sten) – zdolność do wyobrażania sobie pożądanego stanu rzeczywistości
- d) zaangażowanie i wytrwałość (9 sten) – podejmowanie działania i jego realizacja
- e) transgresja (7 sten) – ukierunkowanie działań na dokonywanie zmian i motywacja prospołeczna

2. INHIBITORY: (deficyty)

- a) niska skłonność do ryzyka (2 sten) – podejmowanie działań trudnych, zagrażających własnemu bezpieczeństwu
- b) niski nonkonformizm (2 sten) – zdolność do przeciwstawiania się opiniom i przekonaniom innych, także autorytetom
- c) słabe ego (3 sten) – brak odwagi do podejmowania działań twórczych i przeciwstawiania się utrwalonym standardom
- d) niska przedsiębiorczość (4 sten) – konsekwencja i przekonanie o możliwości realizowania działań zmieniających stan rzeczywistości;
- e) przeciętna otwartość (5 sten) – wrażliwość i zdolność do dostrzegania problemów wymagających refleksji i rozwiązania.

Osoba badana posiada duże możliwości twórcze wyrażające się w zdolności do twórczego myślenia (dywergencyjnego, wizualno-transformacyjnego i eksploracyjnego). Potrafi zatem z łatwością wytwarzać oryginalne i nowatorskie pomysły rozwiązywania różnych problemów, cechuje ją w wysokim

stopniu rozwinięta oryginalność, płynność i giętkość myślenia, co wyznacza kreowanie nowatorskich rozwiązań. Sprzyja temu wysoki poziom myślenia wizualno-transformacyjnego, determinującego zdolność wizualizacji pomysłów rozwiązań oraz wyobraźnię twórczą, która wspomaga proces przemiany, przekształcania jednej rzeczy lub stanu w inną rzecz lub stan – w coś innego, niż do tej pory było. Wszystko to służy działaniu w kierunku doskonalącego przeobrażania rzeczywistości. Ponadto proces twórczy jest inicjowany przez myślenie eksploracyjne, pytajne, problemowe, które jest podstawą i źródłem motywacji do działań twórczo przekształcających siebie i otaczającą rzeczywistość oraz znajdowania najlepszych rozwiązań różnych problemów. Wysoka zdolność do dostrzegania nowych problemów i właściwego formułowanie pytań problemowych są ważne zarówno w twórczości naukowej, w przedsiębiorczości, jak i w sztuce, a więc i w wielu zawodach z nimi powiązanych, do których predyspozycje przejawia osoba badana.

Osoba badana jest w wysokim stopniu zaangażowana i wytrwała w swoich działaniach. Cechy te wyznaczają wysoką motywację do działania twórczego. Zdolność do postrzegania problemów, zaangażowanie i wytrwałość w podejmowaniu i realizowaniu podjętych działań wspomagane są przez wysoki poziom transgresji. Transgresję określają specyficzne cechy natury ludzkiej, związane z motywacją do wprowadzania kreatywnych zmian, dążeniem do osiągnięć i odkryć (trwały ślad na Ziemi), zaznaczenia swojej osobowości, samorealizacji w sferach niematerialnych lub niezwiązanych bezpośrednio z codziennym, indywidualnym funkcjonowaniem (co m.in. odróżnia ją od przedsiębiorczości). Można więc sądzić, że osoba badana jest w wysokim stopniu zmotywowana do działań twórczych, transgresyjnych, doskonalących zarówno siebie jak i otaczający świat.

Zbiór potencjałów osobowości twórczej ograniczany jest głównie przez niski poziom zdolności do podejmowania ryzyka, która stanowi swoisty wyznacznik działań twórczych. Działania takie bowiem jako nowatorskie i niekonwencjonalne wymagają odwagi, by je podejmować. Wśród pedagogów twórczości skłonność do podejmowania działań ryzykownych traktowana jest zwykle jako jedna ze zdolności twórczych. Każda czynność twórcza wiąże się bowiem z podejmowaniem ryzyka, jest zachowaniem ryzykownym.

Unikanie ryzyka powiązane może być z nastawieniem konformistycznym cechującym osobę badaną. Osoba badana nie potrafi przeciwstawić się społecznym naciskom, nie potrafi też zanegować opinii, ocen czy poglądów innych ludzi – szczególnie autorytetów, co determinuje niesamodzielność i zależność od innych w myśleniu, ocenianiu oraz działaniu. Może to stanowić rezultat niewykształconego autonomicznego systemu wartości (kryzys w wartościowaniu, nieustalenie systemu wartości). W różnych teoriach twórczości nonkonformizm traktowany jest jako cecha osobowości lub charakteru, stanowiąca ważny element osobowości twórczej, związany przede wszystkim z przełamywaniem standardowego myślenia i odwagą formułowania własnych przekonań. Można sądzić, wskazując dodatkowo na powiązanie otwartości (przeciętny, nieustalony poziom) z nonkonformizmem (niski poziom), u osob badanej nie nastąpił jeszcze – naturalny rozwojowo – proces odłączania się od wpływów osób znaczących (autorytetów) w procesie kreowania własnej tożsamości. Dominuje u osoby badanej potrzeba zależności, która nie sprzyja kształtowaniu się postaw nonkonformistycznych.

Deficyt stanowi także niski poziom przedsiębiorczości, która wyraża się w umiejętności konsekwentnego dążenia do realizacji wyznaczonych celów – pokonywania trudności i barier stojących na

drodze ich realizacji. Przedsiębiorczość jest wynikiem procesu socjalizacji i naturalnej skłonności człowieka do aktywności, ale ukierunkowanej głównie indywidualnie (co m.in. odróżnia ją od transgresji).

Niska skłonność do ryzyka i przedsiębiorczość może być powiązana z niepewnością oceny samego siebie (słabe ego), a więc cechą osobowości, traktowaną jako element zdolności twórczych, tzw. specjalnych, sprzyjających podejmowaniu działań niestandardowych, więc twórczych, warunkowanych wiarą we własne możliwości. Osobę badaną cechuje bowiem słabe ego, ograniczające pewność własnych racji oraz odwagę do działania zgodnie z własnymi przekonaniem i obrony własnych racji (co dominuje w opisie silnego ego). Słabe ego stanowi jedną z cech osobowości (obraz „ja”) ograniczających podejmowanie działań trudnych, stanowiących wyzwanie. Osobę badaną cechuje deficyt siły, brak determinacji w działaniu, niepewność w zakresie podejmowanych działań i brak odwagi do ich podejmowania.

Deficyty osobowościowe, ograniczające podejmowanie działań twórczych, skutkują przeciętnym poziomem otwartości, która jest pozytywnie skorelowana z twórczością, a głównie myśleniem dywergencyjnym i eksploracyjnym, warunkując wrażliwość i zdolność do dostrzegania problemów wymagających refleksji i rozwiązania. Powściągana jest jednak przez nastawienie konformistyczne i skorelowaną z nim niską skłonnością do podejmowania działań ryzykownych.

3. DIAGNOZA PROJEKTUJĄCA (wsparcie, kierunek rozwoju) – WSKAZANIA DLA PRAKTYKI (ZAWODY)

WSPARCIE ROZWOJU: zobacz poradniki

1. działania mające na celu wzrost silnego ego (i skorelowanej z nim wysokiej samooceny), co może warunkować zmianę postrzegania własnych możliwości twórczych, a także wspierać odwagę do podejmowania działań trudnych (ryzykownych) oraz odwagę do przeciwstawiania się zastanym standardom (nonkonformizm) oraz elastycznego i refleksyjnego postrzegania siebie i otaczającej rzeczywistości;
2. działania mające na celu kształtowanie odwagi do wyrażania siebie i własnych opinii, wspieranie niezależności od autorytetów (także eksperckich);
3. kształtowanie rozumnego podejścia do działań ryzykownych warunkujących podejmowanie działań twórczych, kreatywnych, więc nowych i trudnych (wymagających niestandardowego podejścia do problemów);
4. kształtowanie przedsiębiorczości warunkującej poczucie własnej sprawczości i możliwości znajdowania rozwiązań różnych problemów;

WYBÓR ZAWODÓW:

Profil cech wskazuje, że potencjalnie osoba badana może realizować się w zawodach, które wymagają kreatywności, innowacyjności, pod warunkiem wzmocnienia tych cech osobowości, które warunkują wykorzystywanie posiadanych potencjałów twórczych wyrażających się w myśleniu

twórczym, a przede wszystkim podejmowania ryzyka działań niekonwencjonalnych, wyznaczanych przez otwartość, nonkonformizm i silne ego. Wzmocnienie cech osobowości twórczej jest tu warunkiem formułowania zaleceń do wykonywania zawodów, w których działanie twórcze jest ich istotą. Słabo rozwinięte cechy osobowości twórczej ograniczają wyraźnie potencjał twórczy osoby badanej.

Profil zdiagnozowanych cech pozwala sądzić, że osoba badana lepiej sprawdzi się jako wykonawca zadań twórczych, ale w warunkach bezpiecznych, tzn. niewymagających kierowania innymi, czy podejmowania samodzielnych decyzji w warunkach nowych i niepewnych. Może też dobrze sprawdzać się w zawodach, które wymagają cierpliwości i wytrwałości, skoncentrowania i zaangażowania oraz „tworzenia dzieł nowych”, gdyż dostrzeganie nowych problemów i właściwe formułowanie pytań problemowych oraz umiejętność ich rozwiązywania to cechy ważne zarówno w twórczości naukowej, jak i w sztuce, a więc i w wielu zawodach z nimi powiązanych. Warunkiem jednak jest tu wzmocnienie pewności siebie, odwagi poznawczej i decyzyjnej (nonkonformizm, silne ego, otwartość, przedsiębiorczość). Wysoki poziom transgresji oraz różnych typów myślenia twórczego predestynuje ją także do wykonywania zawodów związanych z twórczością rozumianą jako realne przekształcanie świata, zarówno poprzez sztukę, jak i w formie wynalazków doskonalących codzienną rzeczywistość. Wymaga to jednak pogłębionej diagnozy „osobistych talentów”.

Zawody:

1. niewymagające podejmowania działań ryzykownych (niska skłonność do ryzyka, niski nonkonformizm, przeciętny poziom otwartości, relatywnie słabe ego)
2. niewymagające bycia przedsiębiorczym (niska przedsiębiorczość, relatywnie słabe ego, niski nonkonformizm, niska skłonność do podejmowania działań ryzykownych)
3. wymagające podejmowania działań kreatywnych, nowatorskich, innowacyjnych (wysoki poziom myślenia dywergencyjnego, wizualno-transformacyjnego, eksploracyjnego, wysoki poziom zaangażowania i wytrwałości oraz transgresji).